

สมเด็จพระนารายณ์มหาราช

สมเด็จพระนารายณ์มหาราช เป็นพระราชโอรสในสมเด็จพระเจ้าปราสาททองพระมหากษัตริย์ผู้ครองกรุงศรีอยุธยา กับพระราชเทวี ทรงสมภพเมื่อปีวอก พ.ศ. ๒๑๗๕ และเหตุที่มีพระนามว่า “นารายณ์” นั้นปรากฏในพระราชพงศาวดารตอนหนึ่งว่า

“ในปีนั้น พระราชเทวีประสูติพระราชบุตรองค์หนึ่ง พระญาติวงศ์เหลือบเห็นเป็น ๔ กร แล้วปรกติเป็น ๒ กร สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตรัสแจ้งความมหัศจรรย์ก็พระราชทานนามว่าพระนารายณ์ราชกุมาร...”

แต่ในหนังสือ “คำให้การขุนหลวงหาวัด” ได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า

“ครั้นอยู่มาจึงไฟฟ้าลงที่นั้งมั่งคลาภิเศกมหาปราสาท จึงพระโอรสธิดาเสด็จขึ้นไปดับเพลิงแต่บรรดาคนทงปวงจึงเห็นเป็นสีกรทงสน ก็เป็นนิมิตรใหญ่หลวงนักหนา”

ครั้นสมเด็จพระนารายณ์เจริญพระพรรษาได้สี่พรรษา ได้เสด็จออกไปเล่นขี้เกยขณะที่ทรงจับหลักช้อยอยู่นั้นได้เกิดฟ้าผ่าหลักช้อยแตกตลอดไปถึงพื้นดิน พระสนมพี่เลี้ยงล้มสลบไปหมด แต่พระนารายณ์ราชกุมารไม่ได้ทรงเป็น

อันตรายเลย อีกครั้งหนึ่งเมื่อพระชนมายุเก้าพรรษา ตามเสด็จพระราชบิดาไปประทับแรมที่วังบางปะอิน ขณะที่ประทับอยู่ที่หน้ามุ้งเกิดฟ้าผ่าผ่าถูกแฉ่นประดับรูปสัตว์ทกกระจายลงมารอบพระองค์ ไม่ถูกพระองค์เลยนับว่าเป็นเรื่องน่ามหัศจรรย์ยิ่ง

ต่อมาเมื่อพระชนมายุสิบพรรษาหลังจากพระราชพิธีโสกันต์แล้ว ได้ทรงผนวชเป็นสามเณรที่วัดพระศรีสรรเพชญ์ และตนเองคงจะได้รับการศึกษาจากพระอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญในแขนงวิชาการต่าง ๆ เช่น พระโหราธิบดี พระอาจารย์พรหมพระพิมลธรรม สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์วัดเดิม และอาจทรงศึกษาร่วมอาจารย์เดียวกันกับพระเพทราชาด้วยจากสาเหตุที่พระองค์ทรงไม่พระทัยศึกษาจากครูอาจารย์หลายท่านนี้เอง จึงทำให้พระองค์ทรงปรีชาแตกฉานสามารถทรงนิพนธ์กาพย์กลอนโคลงฉันทัดตั้งปรากฏในหนังสือสมุทโฆษคำฉันท์ และเรื่องอื่น ๆ เป็นต้น

สมเด็จพระนารายณ์ คงจะไปรุดการกีฬาทรงม้าทรงช้างและแข่งเรือมาแต่ทรงพระเยาว์ด้วยบาทหลวงตาซาร์ด (Father Tachard) ซึ่งได้เข้ามาเผยแพร่ศาสนาในกรุงศรีอยุธยา เคยมีโอกาสเข้าเฝ้าสมเด็จพระนารายณ์หลายครั้ง

ได้บันทึกลักษณะและอุปนิสัยของพระองค์ไว้ว่า มีพระวรกายเตี้ยกว่าธรรมดาเล็กน้อย แต่ท่าทางอาจองอยู่เสมอ พระอุปนิสัยเต็มไปด้วยความสุภาพและเมตตาปราณี มีความคล่องแคล่วมาก พระองค์ไม่โปรดการสงครามแต่ถ้าถึงคราวจำเป็นพระองค์จะเป็นผู้ที่กล้าหาญอย่างยอดเยี่ยมทีเดียว ในการรบสมเด็จพระนารายณ์มีพระสหายมาแต่เยาว์วัย ๒ คนคือ เจ้าพระยาโกษาธิบดี (ขุนเหล็ก) ซึ่งเป็นบุตรเจ้าแม่วัฑคัสติ แม่นมของพระองค์ และอีกคนหนึ่งคือพระเพทราชา บุตรแม่นมของพระองค์อีกคนหนึ่ง แม่นมทั้งสองคนนี้ต่อมามีลูกอีกคนละคนคือมารดาเจ้าพระยาโกษาธิบดี (ขุนเหล็ก) มีลูกชายอีกคนหนึ่งคือพระยาโกษาธิบดี (ปาน) และมารดาพระเพทราชามีลูกสาวคนหนึ่งคือผู้ที่ภายหลังเป็นท้าวศรีจุฬาลักษณ์ พระสนมเอกในสมเด็จพระนารายณ์ ซึ่งคงจะมีวัยรุ่นน่ารักราวเดียวกันกับพระราชกัลยาณี ผู้เป็นกนิษฐภคินีของสมเด็จพระนารายณ์

เมื่อสมเด็จพระเจ้าปราสาททองเสด็จสวรรคต เจ้าฟ้าไชยพระราชโอรสองค์ใหญ่ซึ่งต่างมารดากับสมเด็จพระนารายณ์ก็ได้ขึ้นครองราชสมบัติ สมเด็จพระนารายณ์ได้ทรงร่วมคิดกันกับพระศรีสุธรรมผู้เป็นพระเจ้าอาว์ช่วยกัน

กัจจกเจ้าฟ้าไชย ผู้เป็นพระเชษฐาธิราชเสีย แล้วถวาย
 ราชสมบัติแก่สมเด็จพระศรีสุธรรมราชา ส่วนสมเด็จพระ
 นารายณ์ทรงดำรงตำแหน่งพระมหาอุปราช กรมพระราชวัง
 บวร ฯ แต่ต่อมาปรากฏว่าสมเด็จพระศรีสุธรรมราชาได้ทรง
 พยายามจะเอาพระราชกัลยาณีผู้เป็นกษัตริย์ภคินีของสมเด็จพระ
 พระนารายณ์มาเป็นพระชายา จึงเกิดเป็นอริกันขึ้นกับสม-
 เด็จพระนารายณ์ จึงทรงกัจจกสมเด็จพระศรีสุธรรมราชา
 ผู้เป็นพระเจ้าอาว์เสียแล้วเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติ เป็น
 พระมหากษัตริย์ครองกรุงศรีอยุธยาตอนนั้น พระองค์มีพระ
 ชนมายุได้ ๒๕ พรรษา เหตุการณ์ต่างๆ ภายในเมืองตอน
 แรกยังไม่เรียบร้อยดี พระองค์ต้องปราบปรามบ้างเป็นบาง
 ขณะ เมื่อเสวยราชสมบัติได้ ๒ ปี ทางกรุงกัมพูชาเกิดวุ่น
 วายแย้งราชสมบัติกัน ขุนนางและราษฎรเขมรเข้ามาขอพึ่ง
 บารมีทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้รับไว้ และทรงชุบเลี้ยง
 เป็นอย่างดี

พ.ศ. ๒๒๐๓ สมเด็จพระนารายณ์โปรดให้ยกกอง
 ทหารไปช่วยเชียงใหม่รบกับพม่า เนื่องจากขณะนั้น พม่ากำลัง
 รบอยู่กับพวกฮ่อซึ่งใกล้เขตพม่า พอถึง พ.ศ. ๒๒๐๔ จึงได้
 ยกกองทัพกลับกรุงศรีอยุธยา เพราะมีกำลังน้อย ขณะนั้น

เองพวกช็อกก็แพ้แก่พม่า ทางเชียงใหม่จึงคิดเอาใจออกห่าง
กรุงศรีอยุธยา พระนารายณ์ทรงพิโรธ จึงให้พระยาโกษา-
ธิบตี (เหล็ก) ยกกองทัพไปตีเชียงใหม่

ขณะนั้นเองไทยก็ได้เชียงใหม่ไว้ในอำนาจ สมเด็จพระ
นารายณ์ประทับที่เชียงใหม่ ๑๕ วัน จึงได้เสด็จกลับ
กรุงศรีอยุธยาและได้อัญเชิญพระพุทธรูปสี่หิ้งค์ ซึ่งเคยอยู่กรุง-
ศรีอยุธยามาแต่ก่อนลงมาไว้ยังกรุงศรีอยุธยาตามเดิมและได้
ตัวเจ้าเมืองเชียงใหม่ซึ่งต่อมากลายเป็นกวีประจำราชสำนัก
มาด้วย

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๒๐๖ มอญกบฏต่อพม่า พม่าจึง
ยกกองทัพไปปราบมอญ ๆ สู้ไม่ได้ก็อพยพครอบครัวหนีมา
พึ่งพระบรมโพธิสมภาร สมเด็จพระนายณ์โปรดให้มอญ
อาศัยที่ตำบลสามโคก (เมืองปทุมธานี) พม่าก็ยกทัพตามตี
พวกมอญเข้ามาในเขตแดนไทยสมเด็จพระนารายณ์จึงโปรด
ให้ยกทัพไปตีพม่าแตกกลับไป และในปีต่อมาก็โปรดให้ยก
ทัพไปตีพม่าที่เมืองพุกามเป็นการตอบแทนบ้าง แต่หนีมา
พม่าก็ไม่กล้ามารบกวณไทยอีกตลอดรัชกาล

เมื่อประเทศไทยว่างจากศึกสงคราม สมเด็จพระ
นารายณ์มหาราชทรงหันมาพัฒนาบ้านเมืองทุกด้าน ได้ทรง

ตั้งวงกว๊วชนในราชสำนักเพื่อฟื้นฟูอักษรศาสตร์ ทรงชุบเลี้ยงผู้มีความสามารถทางอักษรศาสตร์ไว้มาก ในสมัยนั้น กวีที่รู้จักกันดีหลายคนเช่น พระโหราธิบดี, ศรีปราชญ์, พระมหाराชครู, พระศรีมโหสถ, ขุนเทพกวี, พระราชเทวี, และพระสนมเป็นต้นส่วนพระองค์เองก็ได้ทรงพระราชนิพนธ์วรรณกรรมขึ้นหลายเรื่องเช่น สมุทโฆษคำฉันท์โคลงสุภาสิตพาลีสอนน้อง ทศรถสอนพระราม ราชสวัสดิ์คำฉันท์กล่อมช้าง และเพลงยาวพยากรณ์กรุงศรีอยุธยาเป็นต้น และในสมัยของพระองค์นี้ก็ได้เกิดตำราเรียนภาษาไทยเล่มแรกขึ้นด้วยคือ “จินตามณี” ทั้งนี้เนื่องจากทรงเห็นว่าในขณะนั้นมีบาทหลวงเข้ามาสอนภาษาฝรั่งเศษกันมาก หากละเลยภาษาไทยอาจจะถูกกลืนโดยไม่รู้ตัวจึงโปรดให้พระโหราธิบดีเขียนตำราภาษาไทยขึ้นชื่อว่าจินตามณีดังกล่าว

ในด้านการปรับปรุงการค้าก็ทำการซื้อขายสินค้ากับต่างประเทศหลายชาติเช่น จีน ญี่ปุ่น ชวา สุมาตราและอินเดียเป็นต้น ทั้งยังมีความสัมพันธ์ไมตรีกับชาติต่างๆ หลายชาติ มีราชทูตนำพระราชสาส์นและเครื่องมงคลราชบรรณาการไปมาติดต่อแลกเปลี่ยนกันเสมอ และเกี่ยวกับการติดต่อกับต่างประเทศนี้เอง จึงมีชาวต่างประเทศเข้า

มาทำการค้าขายในกรุงศรีอยุธยามาก จนฮอลันดาหาว่าไทย
 แข็งแรงแทนการค้า แล้วยกทัพมาปิดปากอ่าวไทย และบัง-
 คับให้ไทยทำสัญญาว่าจะไม่ทำการค้าขายแข่งขันกับฮอลัน-
 ดา สมเด็จพระนารายณ์ทรงเห็นว่า ไทยยังไม่ทันรู้ตัวและ
 ไม่มีกำลังพอจึงทรงยินยอม อังกฤษเห็นฮอลันดารู้กรานได้
 ก็คอยหาเหตุวิวาทกับไทยบ้าง ขณะนั้นฝรั่งเศสเป็นอริกับ
 อังกฤษและฮอลันดาพอดี สมเด็จพระนารายณ์ทรงเห็นว่า
 หากไทยเป็นไมตรีกับฝรั่งเศสก็จะเป็นการถ่วงอำนาจฮอ-
 ลันดาและอังกฤษได้ ดังนั้นเมื่อฝรั่งเศสส่งบาทหลวงมาเผย
 แพร่คริสต์ศาสนาพระองค์จึงไม่ทรงขัดข้อง

และโดยเหตุที่กรุงศรีอยุธยาอยู่ใกล้ปากน้ำหากเรือ
 รบของฮอลันดาหรืออังกฤษเข้ามาทางทะเลจะเข้ามาถึงได้
 ง่าย สมเด็จพระนารายณ์ทรงเล็งเห็นว่า ถ้ามีราชธานีอยู่
 แต่ที่กรุงศรีอยุธยาแห่งเดียวอาจเป็นการล่อแหลมเกินไป
 จึงโปรดให้สร้างเมืองลพบุรีขึ้นใหม่เท่ากับเป็นราชธานีสำ-
 รອງเพราะลพบุรีเป็นเมืองที่มีชัยภูมิดี หากเกิดศึก เรือรบ
 ขนาดใหญ่จะเข้าไม่ถึงเมือง และโปรดให้บาทหลวงโทมาส
 ซังเซียร์ชาวญีในการช่วงเป็นผู้ออกแบบการก่อสร้าง วาง
 แนวกำแพงรอบเมือง สร้างป้อมปราการพระราชวังและจัด

การประปาขึ้นด้วย ดังนั้นสมเด็จพระนารายณ์จึงทรงมี
ความเมตตาต่อบาทหลวงโทมาสรวมทั้งชาวต่างประเทศที่
เข้ามาในเมืองไทยด้วย สันตปาปาแห่งกรุงโรมและพระเจ้า
หลุยส์ที่ ๑๔ แห่งฝรั่งเศสจึงได้มีพระราชสาส์นมาเจริญทาง
พระราชไมตรีและทรงฝากฝังบาทหลวงที่เข้ามาแพร่คริสต์
ศาสนาด้วย

ในปี พ.ศ. ๒๒๒๔ สมเด็จพระนารายณ์ได้ส่งทูต
ไปเจริญทางไมตรีกับพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ บ้าง แต่ทูตที่ส่ง
ไปครั้งแรกเกิดเรืออับปางลง (เรือทูตไทยที่อับปางนั้นใกล้เคียง
กับเกาะมาดากาสการ์ตอนใต้ของทวีปอาฟริกา ปัจจุบันเป็น
ประเทศเอกราช ฟินจากเป็นเมืองขึ้นของฝรั่งเศสแล้ว
เรียกชื่อประเทศว่า “มาลากาลิ”) สมเด็จพระนารายณ์ทรง
วิตกมาก จึงได้ส่งทูตไปอีก ทูตไทยที่ไปคราวนี้ได้ทำสนธิ-
สัญญากับพระเจ้าชาลส์ที่ ๒ ณ กรุงอังกฤษ จากนั้นก็ได้
เดินทางไปฝรั่งเศสได้เข้าเฝ้าพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ ในขณะ
พระเจ้าหลุยส์ทรงมีความปรารถนาที่จะให้สมเด็จพระนารายณ์
เปลี่ยนศาสนา แต่สมเด็จพระนารายณ์เองได้ทรงดำริว่า
พระองค์จะไม่บังคับใจประชาชนให้เลื่อมใส แต่ถ้าพระผู้

เป็นเจ้าของทำให้ประชาชนของพระองค์เลื่อมใสได้พระองค์ก็ไม่ขัดข้อง

การที่สมเด็จพระนารายณ์ได้มีมิตรภาพกับสมเด็จพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ อย่างสนิทสนมนี้ ทำให้นานาประเทศหันมาผูกมิตรกับไทยเป็นอันมาก สำหรับทางสมเด็จพระนารายณ์ก็ทรงมีพระทัยอันดีต่อทุกประเทศและการที่พระองค์โปรดส่งราชทูตไปฝรั่งเศสในครั้งนั้น ก็ได้โปรดส่งนักเรียนไทยไปศึกษาวิชาการในฝรั่งเศสด้วยถึง ๕-๑๒ คน แต่เมื่อเปลี่ยนแผ่นดินใหม่ไทยก็เลิกคบกับฝรั่งเศส ราชทูตและนักเรียนไทยจึงสาบสูญไป ไม่ได้นำความรู้มาทำประโยชน์ให้กับประเทศชาติเลย ถ้าหากนักเรียนไทยทั้ง ๕ กลับมาเมืองไทย คงจะทำประโยชน์ให้กับประเทศชาติอีกมากมายทีเดียว

เมื่อสมเด็จพระนารายณ์ประชวรหนักอยู่ ณ พระที่นั่งสุทธารสวรรคย์ พระราชวังที่เมืองลพบุรีนั้นเกิดเหตุการณ์ยุ่งเหยิงขึ้น เพราะพระองค์ไม่มีพระราชโอรสที่จะสืบราชสมบัติ และในที่สุดพอถึงวันที่ ๑๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๒๓๑ ก็เสด็จสวรรคต รวมเวลาเสวยราชสมบัติได้ ๓๒ ปี พระชนมายุได้ ๕๖ พรรษา

จากการที่สมเด็จพระนารายณ์เป็นพระมหากษัตริย์องค์เดียวที่ชาวยุโรปรู้จักมากที่สุดในสมัยกรุงศรีอยุธยา ในสมัยของพระองค์นั้นรุ่งโรจน์ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ทั้งยังมีกวีฝีปากเอกประจำราชสำนักหลายคน และพระมหากษัตริย์คุณของพระองค์อีกมากมาย ประชาชนชาวไทยจึงขนานพระนามพระองค์ว่า “สมเด็จพระนารายณ์มหาราช” และได้ร่วมกันสร้างและประดิษฐานอนุสาวรีย์ของพระองค์ไว้ ณ จังหวัดลพบุรี อันเป็นจังหวัดที่พระองค์ได้สถาปนาและปรับปรุงให้เทียบเท่ากับเมืองหลวง และได้เสด็จสวรรคต ณ จังหวัดลพบุรีนี้ด้วย ❀